

Ambitiedocument

“De slagvaardige regio”

Update Metropoolregio Eindhoven

Definitief – 20 maart 2018

METROPOOL
REGIO
EINDHOVEN

1. Slagkracht

Door een ongekennde samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven, is de regio Zuidoost-Brabant erin geslaagd op te klimmen naar het succesverhaal waar niet alleen binnen Nederland maar zelfs wereldwijd met jaloezie naar wordt gekeken. De sleutel tot dit succes van Brainport: overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen wisten elkaar te vinden - en te versterken.

De regio heeft met hard werken een uniek high tech economisch profiel opgebouwd; Brainport is niet voor niets mainport in Nederland en op een aantal deelterreinen zelfs absolute wereldtop. Het bereikte succes biedt nieuwe kansen, maar er is ook sprake van kwetsbaarheid: besluitvorming rond grote agenda's (MIRT, REOS, Nationale Actieagenda) behoeft meer slagvaardigheid binnen de Metropoolregio dan de 21 gemeenten de afgelopen jaren hebben laten zien.

Het doel van onze samenwerking binnen de Metropoolregio Eindhoven is het handhaven en uitbouwen van ons unieke economische profiel. Dat vergt naast een sterk bedrijfsleven en slimme kennisinstellingen ook een wijze en slagvaardige overheid. Binnen de Brainport Triple Helix is die overheidsrol weggelegd voor Metropoolregio Eindhoven. Het beproefde recept van de Triple Helix - samenwerking in onderling vertrouwen en met een wederkerige gunfactor - is ook voor de 21 gemeenten zelf de sleutel om aan slagkracht te winnen en daarmee onze inwoners de best denkbare ontwikkelingsmogelijkheden te bieden.

2. Eigenaarschap

Voortzetting van de Brainport-successen lukt alleen als we als overheden opereren vanuit een gevoel van verantwoordelijkheid voor het succes van het geheel. Alle 21 gemeenten - groot en klein, stedelijk en landelijk, elk in onze eigen rol maar altijd in onderlinge samenhang - zijn daarvoor nodig. De doelen zijn helder en aantrekkelijk, de gemeenschappelijke ambitie om daar te komen is groot. Maar ambitie alleen is niet genoeg: onze verantwoordelijkheid voor (de verbetering van) het welzijn van al onze 766.941 inwoners reikt verder.

Alleen in onderlinge samenhang kunnen we de grote uitdagingen van deze tijd aanpakken. Het is niet de stad *of* het landelijk gebied, er is een gezamenlijk eigenaarschap over zowel de problemen als de successen van elk van de 21. Stad *en* landelijk gebied versterken elkaar en functioneren als een geheel. Zo kan de energie-oplossing van de een bijvoorbeeld de economische opleving van de ander bieden. Alles vanuit het vertrouwen dat ieder het zijne bijdraagt, hoe verschillend die bijdragen ook zijn.

3. Focus en adaptiviteit

Om effectief te kunnen zijn is buiten slagkracht en eigenaarschap ook focus nodig. We sluiten daarvoor aan op de Brainportagenda. Dat doen we omdat we alleen zo de huidige economische ontwikkeling op een duurzame wijze kunnen consolideren en uitbouwen. De Metropoolregio draagt daar aan bij via een robuuste verankering en adressering van:

- een concurrerend vestigingsklimaat
- regionale, nationale en internationale bereikbaarheid
- duurzame beschikbaarheid van energie
- noodzakelijke transitie van het landelijk gebied

Dit resulteert voor onze samenwerking binnen de Metropoolregio Eindhoven in een focus op opgaven binnen de thema's economie, mobiliteit, energietransitie en transitie landelijk gebied. In paragraaf 4 zijn deze opgaven nader omschreven.

De evaluatie van Berenschot heeft geleerd dat het belangrijk is om keuzes te maken. Het aanbrengen van focus houdt dus ook in dat Metropoolregio Eindhoven het primaat op sommige thema's - denk aan zaken als wonen, arbeidsmarkt, bedrijventerreinen en detailhandel, klimaatadaptatie, zorg, recreatie en toerisme, voorzieningen - aan andere organisaties wil laten. Niet omdat deze onderwerpen onbelangrijk zijn, maar omdat ze effectiever en efficiënter kunnen worden belegd bij subregio's, gemeenten of organisaties als waterschappen, werkbedrijven, GGD, Brainport Development of ODZOB.

De exacte afbakening van deze thema's en organisaties wordt in fase 2 nader uitgewerkt. Hierbij voorkomen we dubbel werk tussen Metropoolregio en subregio's. Bij het oppakken van thema's in de subregio's maken we gebruik van de verworvenheden van onze Metropoolregio samenwerking, zoals bijvoorbeeld de door de 21 raden vastgestelde Integrale Strategie Ruimte. Hierbij zal in fase 2 worden zorggedragen voor een duidelijke overdracht, zodat bij het overdragen van thema's aan andere organisatie niets tussen wal en schip zal raken. Het is nu al duidelijk dat dit een heldere coördinatie vergt, zowel tussen de subregio's, gemeenten onderling als met de Metropoolregio Eindhoven.

Indien rijk en/of provincie ons aanspreken op taken die buiten de hierboven omschreven focus vallen dan vraagt dat om afstemming tussen onze subregio's. Hoe deze afstemming het beste kan worden geborgd en welke rol daarvoor voor de Metropoolregio is weggelegd werken we uit in fase 2 van het proces.

Als de subregio's besluiten dat een deelonderwerp vanwege het belang voor de totale economie toch bij Metropoolregio Eindhoven thuis hoort, kan het daar op de agenda worden gezet. Het belang van focus laat immers onverlet dat Metropoolregio Eindhoven adaptief moet blijven naar de toekomst. We hebben een goed beeld van de opgave waar de Metropoolregio zich de eerstkomende jaren op zal richten; dit neemt echter niet weg dat onze ogen open moeten blijven voor veranderende omstandigheden en daaruit voortvloeiende nieuwe thema's of opgaven. Randvoorwaarde binnen adaptiviteit is en blijft dat elke keuze meerwaarde moet hebben om met de 21 gezamenlijk op te pakken en iets moet toevoegen aan het grotere doel: het handhaven en uitbouwen van ons unieke economische profiel.

4. Urgentie

Een effectieve aanpak van de hierboven genoemde kwetsbaarheid vraagt dus om slagvaardigheid, eigenaarschap en focus. Maar we hebben ook haast. Metropoolregio Eindhoven heeft, als onderdeel van de Brainportagenda, een reeks urgente opgaven om de economische en maatschappelijke doelen expliciet te ondersteunen. Deze opgaven hebben zowel met nieuwe omstandigheden, als met nieuwe uitdagingen en behoeften te maken:

1. **Economie:** om versnippering van de belangen te voorkomen is een bundeling en verankering van de krachten nodig. Slagen we er niet in gezamenlijk te investeren in kennis, infrastructuur en aantrekkelijkheid, dan zal de internationale concurrentie ons overvleugelen en onze talenten wegtrekken. Metropoolregio Eindhoven wil daartoe de middelen blijven bieden, zowel via de bijdrage van de 21 gemeenten aan Brainport, als rechtstreeks via instrumenten als het stimuleringsfonds.
2. **Mobiliteit:** regionale, landelijke en internationale bereikbaarheid van de regio. Een onbereikbare regio heeft zijn weerslag op alle andere elementen binnen het Brainportsucces. En omgekeerd: een succesvolle bereikbaarheidsagenda kan het vliegwiel zijn voor alle andere ontwikkelingen. Metropoolregio Eindhoven kiest daarbij voor die projecten die bijdragen aan het unieke economische profiel van het geheel; de mobiliteitsopgave heeft juist daarom hoge prioriteit.
3. **Energietransitie:** we hebben de plicht een vestigingsklimaat te bieden dat kan voorzien in duurzame beschikbaarheid van energie. De keuze van bedrijven om zich in de Metropoolregio Eindhoven te vestigen en om er te blijven, is hiervan afhankelijk. We moeten deze taak daarom met voorrang uitvoeren.

4. **Transitie landelijk gebied:** De overal zichtbare high tech bedrijvigheid maakt onze regio uniek en bindt ons. Ook de agrarische sector is in onze regio van belang en is medebepalend voor de kwaliteit van het vestigingsklimaat in onze totale regio. De agrarische sector staat aan de vooravond van een transitie, onderdeel daarvan is het zoeken naar nieuwe alternatieve economische dragers en het versterken van de ruimtelijke en ecologische kwaliteit van onze regio. Dit kan niet los staan van de high tech kracht van de regio. Een voortgezette slimme transitie van de agrarische sector en de daaruit voortvloeiende opgaven én kansen in het landelijk gebied kan niet alleen bijdragen aan leefbaarheid maar ook aan het bijzondere economische profiel van de gehele regio.

Duidelijk is dat deze urgente opgaven niet alleen onderlinge samenhang hebben maar ook de regio als geheel binden. Uitblijvende of gerealiseerde oplossingen voor een van de opgaven hebben directe gevolgen voor de andere; de opgaven zijn bij uitstek geschikt om stad en land aan elkaar te koppelen.

5. Organisatie

In fase 2 van ons samenwerkingsproces volgt de nadere uitwerking van dit ambitiedocument. Dat leidt tot concrete doelen en te behalen resultaten, evenals het gewenste samenwerkingsmodel dat daarbij past: de governance. In die fase wordt ook de exacte besluitvormingsprocedure bepaald. Hoewel we geen voorschot willen nemen op de uitkomst van de volgende fase, is het toch goed alvast wat te zeggen over de wijze van organiseren. Deze is namelijk doorslaggevend voor de effectiviteit van alles wat hierboven aan de orde is gekomen en kan daarmee de gewenste resultaten voor de regio bereikbaar maken.

Organisatorische kenmerken van onze samenwerking:

- als netwerk van samenwerkende gemeenten die zich verantwoordelijk voelen voor de inwoners van de gehele Metropoolregio en hun handelen daar daadkrachtig op richten,
- met gemeenteraden die eindverantwoordelijk blijven en scherpe kaders stellen,
- met samenwerkende colleges die vanuit die scherpe kaders concrete uitvoeringsprogramma's kunnen maken en uitvoeren,
- vanuit subregio's (Stedelijk Gebied, Kempen, A2-gemeenten, Peel) die hun krachten willen bundelen in de Metropoolregio,
- met een bestuur samengesteld uit de subregio's en de twee steden, dat op basis van een helder mandaat stuurt op de uitvoering van de programma's.
- en met een heldere lijn over hoe externe partners (i.c. niet-gemeenten) aan onze samenwerking te binden.

Tot slot zal in fase 2 ook nadrukkelijk aandacht zijn voor de manier waarop opgaven die niet langer in de Metropoolregio Eindhoven worden belegd, warm kunnen worden overgedragen en hoe afstemming tussen de subregio's het meest effectief kan worden geborgd.

Slotwoord

Ambitie is mooi, maar heeft het risico van vrijblijvendheid. Wie onderdeel wil zijn van Metropoolregio Eindhoven, accepteert de daarbij horende verplichtingen. Het ambitiedocument krijgt pas echte waarde als het in fase 2 omgezet kan worden in concrete afspraken. De wil daarvoor is breed aanwezig, maar Bureau Berenschot heeft laten zien dat dat nog geen garantie voor succes is. Wij roepen de verantwoordelijken in de vervolgfase dan ook op om bij alle te zetten stappen deze vijf factoren in beeld te houden:

- **slagkracht:** alleen in een besluitvaardige samenwerking van de 21 gemeenten zijn we in staat gemeenschappelijke doelen te realiseren, zowel binnen de eigen regio als in relatie tot de grote nationale agenda's.
- **eigenaarschap en vertrouwen:** alle betrokkenen binnen de Metropoolregio Eindhoven zijn in gelijke mate verantwoordelijk voor het resultaat en opereren vanuit verscheidenheid in

een logische onderlinge samenhang. Ieders bijdrage daarbij is verschillend, maar we geven elkaar de ruimte en het vertrouwen om daar de juiste keuzes in te maken.

- **focus en adaptiviteit:** we maken scherpe keuzes op basis van heldere prioriteiten maar gieten deze niet in beton. Gewijzigde omstandigheden kunnen om aangepast beleid vragen.
- **urgentie:** de opgaven rond economie, mobiliteit, energie en de transitie van de agrarische sector en de daaruit voortvloeiende opgaven in en voor het landelijk gebied dulden geen vertraging; uiteindelijke oplossingen zijn afhankelijk van ons huidig handelen.
- **organisatie:** de samenwerking binnen Metropoolregio Eindhoven kan alleen de gewenste resultaten opleveren voor de regio als er een organisatievorm komt die slagkracht, eigenaarschap, focus en urgentie kan faciliteren en stimuleren.

Bijlage: toelichting op de procedure Samenwerkingsagenda Metropoolregio Eindhoven

Metropoolregio Eindhoven is op weg naar een nieuwe samenwerkingsagenda. Het voorliggende concept-document “De Slagvaardige Regio” geeft de ambitie van de betrokkenen in dat traject weer. Het gemeenschappelijk proces vindt zijn oorsprong in het [evaluatie-rapport](#) dat Bureau Berenschot in juli 2017 opleverde over de bestuurlijke samenwerking binnen de Metropoolregio.

Het ambitiedocument wil de door Berenschot genoemde aanbevelingen adresseren en een aanzet geven tot een structurele oplossing. Dat dat niet alleen nodig maar ook mogelijk is, blijkt uit de reacties van de gemeenteraden op de evaluatie en de vele lokale gesprekken die er tot nu toe over gevoerd zijn. De wil tot regionale samenwerking wordt breed gedeeld, net als de wens om de uitvoering ervan te verbeteren. Het gaat daarbij zowel om de inhoud als om de structuur en de manier van samenwerken. Het gevoel van urgentie om de aanbevelingen op te volgen is eveneens merkbaar.

Update van de samenwerking

Op 13 december heeft het Algemeen Bestuur het [plan van aanpak](#) voor de Update Metropoolregio Eindhoven vastgesteld. Kern daarbij vormde het besef dat het een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de 21 gemeenten is om het proces om de samenwerking vorm en inhoud te geven.

Het proces is in 3 fasen onderverdeeld:

- **Fase 1 (1 januari – 21 maart): opleveren ambitiedocument**
In deze fase hebben wij input opgehaald bij colleges, raden en externe partijen. Deze input heeft geresulteerd in bijgaand concept-ambitiedocument, dat de basis vormt voor de vervolgstappen.
- **Fase 2 (21 maart – 1 september): opstellen en concretiseren Regionale Agenda**
De nieuwe gemeenteraden en colleges gaan aan de slag met de nadere uitwerking van het ambitiedocument. Daaruit volgen concrete doelen en te behalen resultaten, evenals het gewenste samenwerkingsmodel (governance) dat daarbij past. In deze fase wordt ook de exacte besluitvormingsprocedure bepaald. Aan het einde van deze fase biedt het Algemeen Bestuur de concept Regionale Agenda ter besluitvorming aan de gemeenten aan.
- **Fase 3 (1 oktober – 12 december): besluitvorming Regionale Agenda**
Uiterlijk 12 december 2018 is de nieuwe Regionale Agenda vastgesteld.

Verbinding met Brainport Eindhoven

Uit het ambitiedocument blijkt dat Metropoolregio Eindhoven zich positioneert als de overheidsvertegenwoordiger binnen de “Triple Helix”-structuur van Brainport. De samenwerking tussen bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid in de [Stichting Brainport](#) is uniek in Nederland. Nergens anders vinden ontwikkeling én besluitvorming van de regionale economische ontwikkelstrategie op deze gezamenlijke manier - als een triple helix - plaats. Het fundament van de strategie is verwoord in het document “Brainport Next Generation” (juni 2015):

“Brainport kenmerkt zich door een enorme sterke high tech maakindustrie, een heel bijzondere designsector en een uniek samenwerkingsmodel. Dit moeten we blijven koesteren en versterken. Om internationaal voorop te blijven lopen is het essentieel voortdurend te investeren in onze ‘enablers for growth’; People, Technology, Business, Basics en internationalisering. We moeten blijven investeren om het klimaat van ons ecosysteem op al deze vlakken verder op topniveau te brengen en te houden”.

Met deze strategie wil Brainport mensen en organisaties in alle lagen van de maatschappij laten meeprofiteren. Hoe beter Metropoolregio Eindhoven erin slaagt om daar vanuit de overheidsrol aan bij te dragen, des te groter de kans op succes voor Brainport en daarmee voor het versterken van welvaart en welzijn van onze inwoners.

Dat maakt ons met 21 gemeenten verantwoordelijk voor zowel de organisatie van de basisfinanciering van Brainport als voor de inhoudelijke afstemming van de overheidsinbreng. Die verantwoordelijkheid vraagt nogal wat van ons. De evaluatie van Berenschot heeft het besef vergroot dat de uitvoering van de Brainportstrategie niet alleen afhangt van onze ambitie, maar dat uiteindelijk succes alleen mogelijk is wanneer we als een slagvaardige regio weten te opereren.

Het ambitiedocument De Slagvaardige Regio wil daar de basis voor leggen.